

Finanční gramotnost

Analýza zapracování finanční gramotnosti

do ŠVP středních odborných škol

Finanční gramotnost

Analýza zapracování finanční gramotnosti

do ŠVP středních odborných škol

Obsah

I. Úvod	5
II. Metodika analýzy úrovně finanční gramotnosti na středních školách	6
III. Vyhodnocení v rámci odvětví oborů vzdělání	8
IV. Závěr	25
V. Doporučení školám	28
VI. Přílohy	29

I. Úvod

Analýza vybraných školních vzdělávacích programů (ŠVP) byla provedena v rámci plnění úkolu zařazeného v Plánu činnosti NÚOV na r. 2010 pod označením 3A08KOV Finanční gramotnost ve středním odborném vzdělávání – analýza vybraných ŠVP.

Úkol navazuje na předešlé resortní projekty MŠMT zaměřené na finanční gramotnost. Vychází z harmonogramu implementace finanční gramotnosti do RVP, resp. ŠVP, který je součástí společného dokumentu MF ČR, MŠMT ČR a MPO ČR Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách vypracovaného na základě usnesení vlády č. 1594 ze dne 7. prosince 2005 a v souladu s dokumentem Strategie finančního vzdělávání.

Cílem Strategie finančního vzdělávání je vytvoření uceleného systému finančního vzdělávání pro zvyšování úrovně finanční gramotnosti v České republice. Strategie vymezuje hlavní problémy a navazující prioritní úkoly v této oblasti, včetně specifických úloh klíčových aktérů s důrazem na roli institucí veřejné správy. Finanční vzdělávání je tu nástrojem ke zvýšení úrovně finanční gramotnosti občanů České republiky.

Dokument v úvodní části shrnuje obecný přínos finančního vzdělávání a vazby na komplexní problematiku ochrany spotřebitele na finančním trhu. Na definici finanční gramotnosti a popis současného stavu úrovně finanční gramotnosti v České republice, ze kterých vyplývají klíčové priority a cílové skupiny finančního vzdělávání, navazuje popis základní struktury finančního vzdělávání, rámcové role pro efektivní spolupráci jednotlivých typů aktérů s důrazem na roli institucí veřejné správy a doporučení pro cílenou přípravu projektů finančního vzdělávání.

Meziresortní pracovní skupinou byly připraveny Standardy finanční gramotnosti pro základní i střední vzdělávání. V současné době jsou již Standardy finanční gramotnosti pro střední odborné vzdělávání implementovány do vydaných rámcových vzdělávacích programů (RVP).

Standardy finanční gramotnosti jsou strukturovány do třech úrovní vzdělávání. Úroveň pro 1. stupeň ZŠ, úroveň pro 2. stupeň ZŠ a úroveň pro SŠ. Standard pro základní vzdělávání se skládá ze tří oblastí, které se nazývají Peníze, Hospodaření domácností a Finanční produkty, Standard pro střední vzdělávání obsahuje navíc ještě oblast věnovanou právům spotřebitele. V souladu s uvedenou strukturou Standardu byla provedena analýza zapracování finanční gramotnosti do ŠVP vybraných SOŠ a SOU.

Cílem úkolu bylo pomocí analýzy ŠVP vyhodnotit, zda a jak střední odborné školy zapracovaly finanční gramotnost do jednotlivých částí ŠVP. Výsledky analýzy budou sloužit jednak jako jeden z podkladů pro úpravu Standardu finanční gramotnosti, což je jeden z úkolů vyplývajících z harmonogramu implementace finanční gramotnosti do RVP, dále předpokládáme, že pomocí analýzy se podaří identifikovat výsledky vzdělávání, jejichž zapracování činilo školám potíže. Díky této analýze bude možné cíleně pomoci školám při zapracování finanční gramotnosti do dalších verzí ŠVP při jejich inovaci.

V rámci úkolu byly zpracovány analýzy vybraných ŠVP (které byly vytvořeny na základě RVP schválených v 1. vlně) z hlediska realizace finančního vzdělávání v jednotlivých oborech vzdělání.

II. Metodika analýzy úrovně finanční gramotnosti na středních školách

Pro potřeby analýzy byly stanoveny **dvě hypotézy**:

1. Střední odborné školy v ČR budou mít zpracovány Standard finanční gramotnosti – viz tabulky v Příloze č.1 do svých ŠVP v dostatečné míře.
2. Ekonomicky zaměřené obory vzdělání si se zpracováním Standardu finanční gramotnosti do svých ŠVP poradí lépe.

Pro analýzu byla využita data, která získává každým rokem Ústav pro informace ve vzdělávání. Do našeho šetření byly zahrnuty ty školy, které ve školním roce 2009/2010 již učily podle ŠVP – jednalo se tedy o všechny školy, jejichž ŠVP byla vytvořena na základě RVP schválených v první vlně schvalování v r. 2007 – tyto školy vyučují od školního roku 2009/2010 podle ŠVP povinně. K těmto školám jsme přidali školy, jejichž ŠVP byla vytvořena podle RVP schválených ve druhé vlně a které tedy ve školním roce 2009/2010 učí podle ŠVP dobrovolně. Celkově cílová skupina obsahovala 2 767 ŠVP sdružených do 14 různých skupin oborů pro kategorii H a 22 pro kategorii M (zde jsme udělali výjimku a RVP pro obchodní akademie a pro ekonomiku a podnikání jsme počítali jako samostatné skupiny oborů, abychom mohli sledovat případné rozdíly ve zpracování problematiky v ŠVP mezi těmito ekonomickými zaměřenými).

Analýza probíhala v několika fázích:

1. **Stanovení počtu ŠVP z jednotlivých skupin oborů.** Počty zastoupených škol a jejich ŠVP v soustavě oborů nejsou rovnoměrné (a ještě více to deformuje skutečnost, že se jednalo jenom o ŠVP z první a částečně druhé vlny), takže např. ve skupině oborů 37 H Doprava a spoje se vyskytovalo jedno ŠVP a ve skupině oborů 23 H Strojírenství bylo 325 ŠVP. Protože nás zajímalo, jak si se zpracováním finanční gramotnosti poradily školy z nejrůznějších oborů, nemohli jsme použít metodu prostého náhodného výběru, kde bychom výrazně protěžovali velké skupiny oborů a na některé minoritní skupiny oborů by se nedostalo. Vzhledem k počtu ŠVP nepřicházela v úvahu ani možnost zahrnout do výzkumu všechna ŠVP. Rozhodli jsme se tedy, že se žádostí o poskytnutí ŠVP a vyplnění dotazníku oslovíme celkem 120 škol. Stanovili jsme proto pro jednotlivé skupiny oborů pásma podle počtu ŠVP a těmto pásmům jsme přiřadili počty oslovených škol – viz tabulka v Příloze č.2.
2. **Výběr příslušného počtu škol z každé skupiny oborů.** Školy budou osloveny v dotazníkovém šetření. Protože většina skupin oborů obsahovala více jak jedno RVP, chtěli jsme zachovat ve výběru škol poměrné zastoupení těchto různých RVP. Proto jsme pro výběr respondentů zvolili **krokovou metodu**, kde velikost kroku odpovídala vzorci $K = N/r$, kde K je velikost kroku, N počet vytvořených ŠVP v té které skupině oborů vzdělání a r je počet respondentů, které ze skupiny chceme vybrat. Výchozí hodnotu pro krokování jsme vybrali pomocí náhodné funkce v programu MS Excel (byl zadán interval 1– K).

3. Oslovení respondentů. Abychom zvýšili naše šance na návratnost dotazníků, předjednali jsme podporu odboru pro střední a vyšší odborné vzdělávání MŠMT a o našem výzkumu jsme informovali odbory školství krajských úřadů. O této skutečnosti jsme psali i v dopise jednotlivým školám – viz Příloha č. 3. V dopise jsme žádali jednak o vyplnění dotazníku – viz Příloha č. 4 a jednak o zaslání jejich ŠVP v elektronické podobě. Každý ze šesti členů řešitelského týmu provádějícího analýzu dostal na starost několik skupin oborů vzdělání. Celkový počet obesaných škol byl 120, na každého řešitele připadlo 20 ŠVP. Řešitel pak následně komunikoval s přidělenými školami elektronicky. V případě, že se řešiteli komunikace s danou školou nezdařila (např. oslovující e-mail byl nedoručitelný; škola sice uvedla, že daný obor vzdělání má zapsaný v rejstříku škol, ale nevyučuje ho; případně škola i přes urgence nereagovala), byla nahrazena jinou školou, která vyučuje stejný obor vzdělání a v seznamu škol byla v sousedství oslovené školy. Tímto jsme zvýšili naše šance na získání odpovědí a zároveň bylo v maximální míře zajištěno, že byly dodrženy principy metody krokového výběru. Celkově jsme získali 91 vyplněných dotazníků, což znamená návratnost 75,8 %.

4. Fáze vyhodnocování. Prvním krokem této etapy bylo **zpracování došlých dotazníků**. Pro zpracování jsme použili záznamový arch. Tyto archy byly zpracovány za každou skupinu oborů a z nich pak vzešel přehled všech odpovědí rozdělený podle jednotlivých skupin oborů a kategorií vzdělání. Vzhledem k tomu, že skupin oborů je 28, bylo třeba spojit je do logických celků. Z tohoto důvodu bylo využito Metodického portálu rvp.cz, který dělí skupiny oborů středního odborného vzdělání do šesti skupin a hovoří o nich jako o odvětvích:

- Služby
- Ekonomika a právo
- Technická odvětví
- Umění a uměleckořemeslná výroba
- Zpracování surovin a materiálů
- Ekologie a zemědělství

Následně byla **vyhodnocena jednotlivá odvětví** s cílem poukázat na úroveň zapracování výsledků vzdělávání, upozornit na zajímavé trendy v porovnání s průměrem získaných výsledků a uvést zajímavé komentáře.

V poslední fázi vyhodnocování se událo:

- porovnání jednotlivých odvětví mezi sebou
- porovnání ekonomických a neekonomických typů škol
- výběr z volných odpovědí a přehled, do jakých vyučovacích předmětů je problematika finanční gramotnosti zařazována nejčastěji
- ověření hypotéz

III. Vyhodnocení v rámci odvětví oborů vzdělání

A. Služby

Do oblasti služeb jsou zařazeny následující oblasti vzdělávání: gastronomie, hotelnictví, turismus, logistické služby, osobní služby, zdravotnictví, a oblast dalších služeb zahrnující např. knihovnické služby a jiné.

Pro účely šetření byly vybrány RVP spadající do skupiny oborů: 37 – Logistické služby, 65 – Gastronomie, hotelnictví, cestovní ruch; 69 – Osobní a provozní služby.

Uvedené odvětví zahrnuje celkem 14 oborů vzdělání podle RVP všech úrovní – E/H/M/L. Šetření probíhalo podle zasláných ŠVP a vyplněných dotazníků škol.

Oblast služeb je z hlediska počtu žáků, kteří se vzdělávají v daných oborech, velmi silná. Nejvýznamnější segment tvoří obory 65 Gastronomie a cestovního ruchu s počtem žáků 20 588 M/L a 25 807 úrovně H, následuje oblast 37 Doprava a spoje s 4 518 žáky v oborech M/L. V oborech H následuje oblast 69 Osobní a provozní služby s počtem žáků 9 834. Údaje jsou z roku 2009/2010.

Za účelem analýzy zapracování finanční gramotnosti ve vybraných ŠVP v rámci středního odborného vzdělávání pro oblast služeb byly zvoleny 3 RVP pro obory vzdělání úrovně H a 6 RVP úrovně M/L. Celkem bylo do analýzy zahrnuto 9 RVP z oblasti služeb a analyzováno bylo 17 ŠVP.

Sledované obory

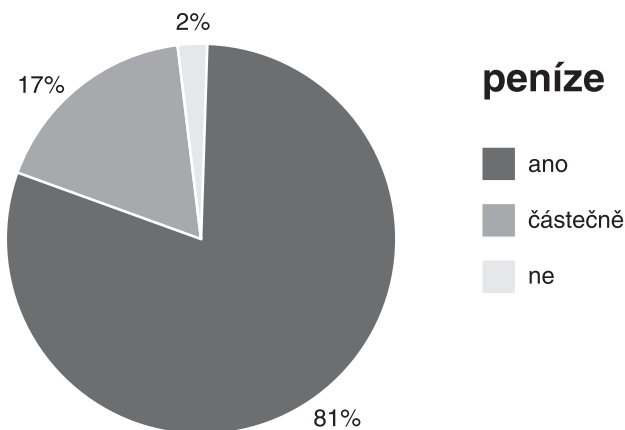
Oblast vzdělávání	RVP
Gastronomie, hotelnictví, turismus	65-51/H001 Kuchař-číšník 65-41/L01 Gastronomie 65-42/M01 Hotelnictví 65-42/M02 Cestovní ruch
Osobní a provozní služby	69-51/H01 Kadeřník 69-41/L01 Kosmetické služby
Logistické služby – doprava a spoje	37-52/H01 Železničář 37-41/M01 Provoz a ekonomika dopravy 37-42/M01 Logistické a finanční služby

V rámci dotazníkového šetření NÚOV bylo v daných skupinách oborů osloveno celkem 20 škol, aby poskytly své ŠVP k analýze. Školám byl rozeslán dotazník, navrátilo se a bylo využito celkem 17 dotazníků, což představuje 85 % oslovených škol z oblasti služeb. Z celkového počtu navrácených dotazníků do NÚOV činí oblast služeb necelou pětinu – 19 %.

Ochota škol poskytnout podklady byla různá. Většina vnímala možnost analýzy ŠVP z hlediska zapracování finančního vzdělávání za přínosnou, chápala ji jako možnost doplnit případně zjištěné nedostatky úpravou ŠVP v budoucnu. Vyskytly se ale i školy, které opakovaně na šetření nereagovaly a podklady neposkytly.

Zaměříme-li se na zapracování výsledků v oblasti finančního vzdělávání do školních vzdělávacích programů oborů služeb, konstatujeme, že všechny výsledky jsou z velké části plně zapracovány. V první oblasti Standardu zabývající se **penězi** je uveden výsledek *Používá nejběžnější platební nástroje*, který je zahrnut ve 100 % ŠVP. Můžeme usuzovat, že je tomu tak i proto, že v oblasti služeb se pracuje s penězi a žáci se s běžnými platbami setkávají v každodenním praktickém životě.

Porovnáme-li tento výsledek s ostatními obory, vidíme, že všude tomu tak není a průměrně je zapracován pouze v 80,9 % ŠVP. Také ve výsledku vzdělávání *Smění peníze za použití kurzovního lístku* jsou vykazovány nadprůměrné hodnoty 94,1 oproti průměru 86,5, což můžeme přisuzovat zaměření některých oborů na cestovní ruch. Nadprůměrné jsou zapracovány i ostatní výsledky z kategorie zabývající se penězi, jen výsledek *Uvede příklady, jak se důsledkům inflace bránit* je se svými 52,9 % podprůměrný, průměr činí 64 %. Tento výsledek vzdělávání je i jedním ze dvou u oborů úrovně M, které nejsou zapracovány v jednom případě vůbec. Tím druhým je *Rozpozná běžné cenové triky (cena bez DPH ...)*. Výsledek *Rozpozná klamavé nabídky* je uváděn jednou školou, že není v ŠVP rozpracován. Ostatní výsledky z kategorie peníze jsou zapracovány úplně, nebo alespoň částečně. Tuto část Standardu školy zapracovaly ze všech skupin nejlépe.

Procento zapracovaných výsledků vzdělávání do ŠVP

V oblasti Standardu zabývající se **hospodařením domácností** jsou uvedeny výsledky *Rozliší pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje domácnosti* a *Sestaví rozpočet domácnosti*, který shodně zařazuje do výuky 82,4 % škol, 17,6 % jej má v ŠVP zařazeno částečně. I to je výsledek nadprůměrný, protože průměr činí 73,0 % u prvního uváděného a 74,2 % u druhého uváděného výsledku vzdělávání. Další výsledky vzdělávání *Navrhne, jak řešit schodkový rozpočet domácnosti* a *Navrhne, jak naložit s přebytkovým rozpočtem domácnosti* má zařazeno jen 58,8 % škol z oboru služeb, což je výsledek srovnatelný s průměrem, který činí pro první výsledek 55,1 % a pro druhý a 56,2 %. Více než třetina škol má tyto výsledky zapracovány alespoň částečně. Poslední ze jmenovaných výsledků dokonce uvádí jedna škola, že nemá zapracován vůbec.

Také v další oblasti, která se zabývá **finančními produkty**, se častěji vyskytují výsledky, které nejsou v ŠVP zapracovány. Nejčastěji je to *Posoudí způsoby zajištění úvěru*, který nemá zapracováno 23,5 % škol. Shodné procento škol uvádí, že jej má zapracováno alespoň částečně. Překvapivě nejlepší výsledek vykazuje *Vysvětlí rozdíl mezi úrokovou sazbou a RPSN*, který vyučuje 82,4 % škol, což je opět výsledek nad průměrem, který činí 68,2 %.

V poslední oblasti, která se zabývá **právy spotřebitele**, jsou žáci seznamováni podle ŠVP v oborech služeb také nadprůměrně. Přesně 76,5 % škol uvádí zpracování výsledku vzdělávání *Na příkladu vysvětlí jak uplatňovat práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb včetně produktů finančního trhu)* a výsledek vzdělávání *Na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy včetně jejich všeobecných podmínek* uvádí, že vyučuje 82,4 %, škol, přičemž průměr pro oba dva výsledky činí 70,8 %.

Školy nejčastěji zařazují učivo týkající se finančního vzdělávání do předmětů ekonomika, účetnictví, praktické vyučování, odborný výcvik, management, ale i do odborných předmětů, např. poštovníctví, právo, technika cestovního ruchu, logistika nebo všeobecně vzdělávacích předmětů, jako jsou občanská výchova, matematika či společenské vědy.

Některé školy uvedly i zajímavé postřehy, např. „Při vyplňování dotazníku jsme si uvědomili, jak bylo nutné precizovat „výsledky vzdělávání“ – víme, že se problematice věnujeme, ale výstupy jsou mnohdy formulovány obecněji.“ nebo „Ekonomické vzdělávání máme dle našeho názoru zpracováno na relativně dobré úrovni, ale po vyplnění vašeho dotazníku jsme si uvědomili jisté nedostatky, které napravíme.“

Z některých je patrné i to, že si učitelé uvědomují potřebnost finančního vzdělávání pro žáky: „Snažili jsme se finanční vzdělávání do školního vzdělávacího programu zařadit v dostatečné míře.“

Učitelé popisují i to, jakým způsobem přistupují k realizaci ŠVP a výuky: „Finanční vzdělávání je realizováno zejména v předmětech ekonomika a občanská nauka, částečně i například v matematice, odborném výcviku nebo předmětu cestovní ruch. Pro žáky zajišťujeme i přednášky a besedy s odborníky – například pracovníky bankovních institucí nebo pojišťoven. Žáci jsou vedeni ke schopnosti práce s internetem a dalšími médii. V hodinách často diskutujeme o aktuální situaci na trhu. Snažíme se reagovat i na měnící se legislativu.“ nebo „K výuce používáme učebnici i pracovní sešit Finanční a ekonomická gramotnost (Skořepa, Skořepová, 2008) a výukový software Praktická ekonomika. V rámci prohlubování učiva a praktických dovedností studenti absolvují exkurze do úřadu práce, finančního úřadu, OSSZ, zdravotní pojišťovny, komerční banky a na okresní soud“.

Učitelé poskytli ale i další podněty, například „Účast na kurzu finanční gramotnosti a organizace kurzu pro všechny pedagogy ve škole“, z čehož vyplývá také to, že si uvědomují, že je erudovaně vedená výuka v oblasti finančního vzdělávání pro žáky a jejich další život důležitá.

Závěrem lze konstatovat, že všechny výsledky vzdělávání ze Standardu finanční gramotnosti dospělého občana jsou určitým způsobem zpracovány ve většině ŠVP. Kategoríí, ve které se vyskytuje nejvíce problematických výsledků, jsou finanční produkty, kdy školy některé výsledky zařazují, jiné pouze zčásti nebo vůbec. Největší problémy se týkají úvěrů, ale i toho, jak se vyvarovat předlužení. Jelikož tyto výsledky vzdělávání lze považovat z hlediska jejich dopadů na občana za extrémně důležité, je třeba jejich zpracování do ŠVP a následně do výuky věnovat maximální pozornost. Na druhou stranu je třeba uvést skutečnost, že ve skupině oborů služeb jsou zařazovány výsledky vzdělávání ze Standardu nadprůměrně v porovnání se všemi hodnocenými obory, což souvisí zřejmě se zaměřením profesní přípravy, která má k oblasti financí blízko.

B. Ekonomika a právo

V oblasti ekonomika a právo jsou zastoupeny následující oblasti vzdělávání: ekonomika, právo a obchod.

Pro účely šetření byly vybrány RVP spadající do skupiny oborů 63 – Ekonomika a podnikání a Obchodní akademie, 78 – Ekonomické lyceum a 66 – Aranžér, Prodavač a Obchodník.

Jedná se o 6 oborů vzdělání úrovně M/L; 2 obory vzdělání úrovně H a 1 obor vzdělání úrovně E, tj. uvedené odvětví v sobě celkem zahrnuje 9 oborů vzdělání a tomu odpovídajících RVP.

Oblast ekonomika a právo je z hlediska počtu žáků, kteří se vzdělávají v daných oborech, poměrně silná. Nejvýznamnější segment tvoří obory ekonomické ve skupině oborů 63 s počtem žáků 42 887 M/L, následuje oblast oborů ve skupině 68 zaměřených na právo se 9 174 žáky v oborech M. Ve sledovaných oborech H je celkový počet žáků 7 256. Údaje jsou z roku 2009/2010.

V oborech vzdělání zaměřených na obchod je celkový počet žáků ve školním roce 2009/2010 cca 7 000, oborech ekonomických ukončených maturitní zkouškou je žáků pro tento školní rok cca 43 000 a v oborech se zaměřením na právo cca 9 000 žáků.

Za účelem analýzy zapracování finanční gramotnosti ve vybraných ŠVP v rámci středního odborného vzdělávání pro oblast ekonomika a právo byly zvoleny 2 RVP pro obory vzdělání úrovně H a 7 RVP úrovně M/L. Celkem bylo do analýzy zahrnuto 9 RVP z oblasti ekonomika a právo. Analyzováno bylo 21 ŠVP.

Sledované obory

Odvětví	RVP
Ekonomika	63-41M/01 Ekonomika a podnikání 63-41/M/02 Obchodní akademie 78-42M/02 Ekonomické lyceum
Právo	68-43M/01 Veřejnosprávní činnost 68-42 /L 51 Bezpečnostněprávní služby 68-42-M/01 Bezpečnostně právní činnost
Obchod	66-52H/01 Aranžér 66-51H/01 Prodavač 66-41L/01 Obchodník

V rámci dotazníkového šetření NÚOV bylo v daných skupinách oborů osloveno celkem 24 škol, aby poskytly své ŠVP k analýze. Školám byl rozeslán dotazník, navrátilo se a bylo využito celkem 15 dotazníků, což představuje 63 % oslovených škol z oblasti ekonomika a právo. Z celkového počtu navrácených dotazníků do NÚOV činí oblast ekonomika a právo 15 %.

Obory, které jsou zaměřeny na ekonomické vzdělávání, rozvíjejí u žáků především kompetence ekonomicko-právního charakteru. Absolventi oborů ekonomické lyceum mají oproti absolventům středních odborných škol s ekonomickým zaměřením ještě hlubší znalosti z oblasti společenskovedních disciplín.

Jednotlivé výsledky vzdělávání ze Standardu jsou v těchto oborech vzdělání zapracovány z více než 70 %.

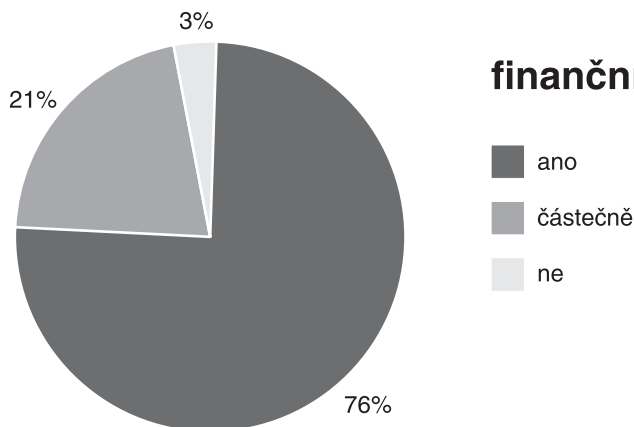
V oblasti Standardu **peníze** jsou tyto výsledky vzdělávání zpracovány v ŠVP z 80 %, v nejvíce případech je zpracován výsledek vzdělávání *Vysvětlí podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva* a naopak výsledek vzdělávání *Rozpozná klamavé nabídky a cenové triky* zpracování přibližně v 5 % případů ŠVP úplně chybí.

Při porovnání oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou a závěrečnou zkouškou je možné konstatovat, že zpracování jednotlivých výsledků vzdělání školám nečinilo zvláštní obtíže.

V oblasti Standardu **hospodaření domácností** jsou jednotlivé výsledky vzdělávání zpracovány plně v 76 % a částečně 24 %. Z uvedeného jasně vyplývá, že školy věnují tematické hospodaření domácnosti velkou pozornost a zpracování jednotlivých výsledků vzdělávání jim v podstatě nečiní problémy.

Při porovnání oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou a závěrečnou zkouškou je možné konstatovat, že i zde nejsou výrazné rozdíly.

V oblasti Standardu **finanční produkty** jsou výsledky vzdělávání zpracovány ze 75 % sledovaných ŠVP a v přibližně 15 % nejsou zpracovány vůbec. Největší obtíže při zpracování jednotlivých výsledků vzdělávání činil výsledek *Vybere nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč*. Tento problém jsme zachytili u oborů vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou, kde tři ze čtyř oslovených škol tento výsledek v ŠVP zpracován nemají. V oborech vzdělání s maturitní zkouškou tento problém nevidujeme. Výsledek vzdělávání *Posoudí zajištění úvěru a vysvětlí rozdíl mezi úrokovou sazbou a RPSN* není zpracován v jednom ze čtyř sledovaných ŠVP oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou. Tato skupina škol jednoznačně nejlépe zpracovala problematiku finančních produktů.

Procento zpracovaných výsledků vzdělávání do ŠVP

V oblasti Standardu **práva spotřebitele** 92 % sledovaných ŠVP má zpracovány oba výsledky vzdělávání Standardu. Pouze v jednom ze sledovaných ŠVP není zpracován výsledek vzdělávání *ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy včetně jejích všeobecných podmínek*. Tento jev evidujeme v oborech vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou.

Školy zpracovaly výsledky vzdělávání ze Standardu finanční gramotnosti nejčastěji do předmětů: ekonomika, účetnictví, právo, občanská nauka, obchodní počty, daňová evidence, obchodní provoz, finance a daně a matematika.

Učitelé ve sledovaných oborech také popisují, jakým způsobem přistupují k realizaci ŠVP a výuky: V rámci projektového dne E3 – ekonomika, ekologie, Evropa se snažíme na praktických aplikacích ukázat a umožnit žákům vyzkoušet si řešení různých problémů včetně finančního vzdělávání, podstata finančního vzdělávání je realizována v odborných předmětech, ve kterých je velký prostor na využití osobních zkušeností žáků především z hospodaření domácnosti a jeho aplikace na podnikové hospodaření s tím, že základy hospodaření domácnosti si žáci přinášejí ze základní školy.

Závěrem je možné konstatovat, že Standard finanční gramotnosti pro střední vzdělávání je v tomto odvětví zcela zpracován až na uvedené výjimky v analyzovaných částech Standardu. Dále je třeba konstatovat, že Standardy v podstatě představují ideální úroveň FG pro danou cílovou skupinu, resp. cílový stav finančního vzdělávání pro daný stupeň vzdělávání. Na základě toho můžeme závěrem říci, že v ekonomicky zaměřených oborech vzdělání problematika finančního vzdělávání není problematikou, která potřebuje výraznější metodickou podporu. Tato problematika je ve školách s ekonomickým zaměřením vyučována širěji než například v oborech technických.

C. Technická odvětví

Technická odvětví v oblasti rozdělení RVP oborů vzdělání v sobě zahrnuje celkem 7 skupin oborů vzdělání, a to strojírenské disciplíny, elektrotechniku a telekomunikace, informační technologii, stavebnictví, geodézii, chemickou výrobu, polygrafii a další technická odvětví.

Jedná se o 46 oborů vzdělání úrovně M/L; 35 oborů vzdělání úrovně H a 12 oborů vzdělání úrovně E, tj. uvedené odvětví v sobě celkem zahrnuje 93 oborů vzdělání a k tomu odpovídajících RVP.

Na jaře školního roku 2009/2010 se připravovalo na své budoucí povolání ve sledovaném odvětví cca 45 253 žáků v oborech vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou (obory vzdělání kategorie H) a cca 77 114 žáků v oborech vzdělání ukončených maturitní zkouškou (obory vzdělání kategorie M a L)

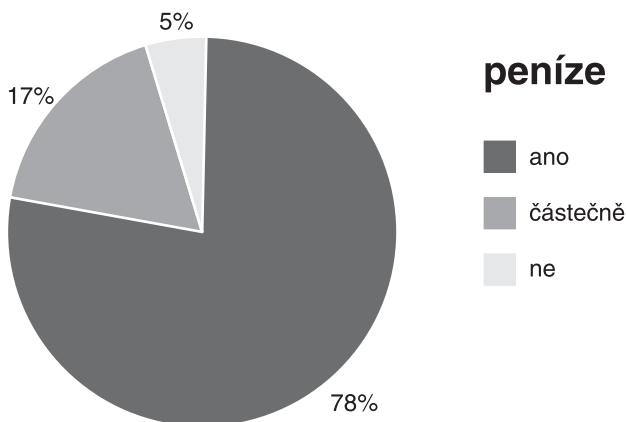
Za účelem analýzy zpracování finanční gramotnosti ve vybraných ŠVP v rámci středního odborného vzdělávání bylo vybráno celkem 9 RVP pro obory vzdělání kategorie M/L a H.

Sledované obory

Odvětví	RVP
Strojírenské disciplíny	23-51-H/01 Strojní mechanik 23-52-H/01 Nástrojař 23-56-H/01 Obráběč kovů 23-68-H/01 Mechanik opravář motorových vozidel 23-41-M/01 Strojírenství 23-41-M/01 Dopravní prostředky 23-41-M/01 Strojírenství
Elektrotechnika elektrokomunikace	26-51-H/01 Elektrikář 26-41-M/01 Elektrotechnika
Informační technologie	18-20-M/01 Informační technologie
Stavebnictví, geodézie	Žádné RVP nebylo pro analýzu vybráno
Chemická výroba	28-44-M/01 Aplikovaná chemie
Polygrafie	Žádné RVP nebylo pro analýzu vybráno
Další technická odvětví	39-41-L/01 Autotronik 78-42-M/01 Technické lyceum

V rámci dotazníkového šetření bylo osloveno celkem 37 škol za uvedenou oblast, což předpokládalo 37 ŠVP. Z oslovených škol se navrátilo celkem 23 dotazníků, tj. 62,2 % respondentů ve sledované skupině oborů.

V oblasti Standardu **peníze** u výsledků vzdělávání *Stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH; Vysvětlí, jak se cena liší podle zákazníků, místa, období* většina respondentů ze škol technických odvětví uvádí v odpovědích ANO, což při zohlednění i odpovědi ČÁSTEČNĚ činí 100 % a na této hodnotě se shodují obě úrovně vzdělání. Je nutno konstatovat, že ale tento údaj je zcela ve shodě s celkovým vyhodnocením všech respondentů bez ohledu na odvětví.

Procento zapracovaných výsledků vzdělávání do ŠVP

V oblasti **hospodaření domácností** nebyly zaznamenány žádné větší rozdíly oproti průměrné míře zapracování výsledků vzdělávání za všechna odvětví.

V oblasti **finanční produkty** výsledek vzdělávání *Vybere nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč* činil respondentům největší problém. Z celkového počtu 100 % došlých dotazníků jich obsahovalo 34 % u uvedeného výsledku vzdělávání odpověď ANO a odpověď NE uvedlo 43,5 % respondentů. Uvedený výsledek vzdělávání ale představoval problém pro zapracování do ŠVP všem osloveným školám bez ohledu na odvětví. Z celkového počtu 89 navrátilších se dotazníků z oslovených škol jich 27 uvedlo v odpovědi NE, což činí 30 %. V případě porovnání uvedeného výsledku vzdělávání mezi kategoriemi oborů úrovně vzdělávání H a M odpověď NE převažuje v technických odvětvích u oborů úrovně kategorie H, což je opět v souladu při porovnání s celkovými výsledky za všechny respondenty bez ohledu na odvětví. Vysoké procento u odpovědi NE zřejmě souvisí s náročností nejenom ověření výsledku vzdělávání u žáka, ale i s jeho včleněním do ŠVP.

Výsledek vzdělávání *Posoudí způsoby zajištění úvěru*, který je také obsažen v oblasti **finanční produkty**, nemá ve svém ŠVP zcela zahrnuto 34,8 % respondentů v rámci oborů technických odvětví. Ve srovnání s celkovým vyhodnocením za všechna odvětví se jedná o 10 % více odpovědi NE. Přičemž odpověď NE je uvedena hlavně u oborů kategorie vzdělání H, kde se v tomto případě jedná o nejvíce ohroženou skupinu osob ve vztahu k agresivní a podbízející se reklamě na různé finanční úvěrové produkty. Vzhledem k současným problémům společnosti se zadlužováním domácností a jednotlivců by bylo vhodné, aby se školy cíleněji ve svých ŠVP zaměřily na problematiku nedostatku finančních prostředků domácností a s tím spojených výsledků vzdělávání a vedly své žáky k uvědomělému, finančně gramotnému chování.

Vzhledem k uvedeným hodnotám u odpovědi NE a k průměru těchto hodnot (21,7) vůči ostatním třem okruhům Standardu finanční gramotnosti je možno konstatovat, že tato oblast činí respondentům ze škol technického zaměření největší problémy se zapracováním výsledkům vzdělávání do ŠVP.

Oblast **práva spotřebitele** zahrnuje i výsledek vzdělávání *Na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy včetně jejích všeobecných podmínek*. V celkovém vyhodnocení odpovědí od všech respondentů je zcela v hodnocených ŠVP zahrnut u 70,5 % navrátilších se dotazníků bez ohledu na odvětví, ale ve školách s technickým zaměřením, tento výsledek vzdělávání má zapracováno ve svém ŠVP pouze 54,5 % respondentů a téměř 18,2 % respondentů uvádí, že tento výsledek vzdělávání nemá obsažen v ŠVP vůbec. Odpověď NE převažuje tentokrát u oborů vzdělání kategorie M. Zde je možno se domnívat, že tato skutečnost je dána podstatou jednotlivých kategorií H, M, kdy absolutní kategorie H (např. oboru 26-51-H/01 Elektrikář) se pohybují v oblasti živnostenského podnikání jako drobní živnostníci, a školy je tudíž cíleně i více seznamují s právy spotřebitele, konkrétně s obsahem smluv. Zároveň ale ve vztahu k celkovému vyhodnocení a právě k budoucímu uplatnění absolventů na trhu práce je 18,2 % odpovědí NE značně vysoké číslo.

Závěrem je možno konstatovat, že cca z 90 % je finanční gramotnost zahrnuta v sledovaných ŠVP v následujících učebních předmětech: ekonomika, právo, občanská nauka. Školy často uvádějí spolupráci s konkrétní finanční institucí, která se formou přednášek a různých vzdělávacích aktivit spolupodílí na praktické aplikaci plánovaného záměru v oblasti finančního vzdělávání žáků. V jednom případě dokonce respondent přiznal, že při tvorbě ŠVP se finanční gramotností moc „nezabýval“ a dotazníkové šetření k finanční gramotnosti je pro něj popudem k úpravě ŠVP. Školy často v dotaznících uvádějí vytváření projektů přímo zaměřených na finanční gramotnost.

D. Umění a uměleckořemeslná výroba

Do odvětví umění a uměleckořemeslná výroba spadají obory vzdělání skupiny 82 Umění a užitě umění, ve které se jedná o 32 oborů vzdělání úrovně M/L; 9 oborů vzdělání úrovně H. Celkem toto odvětví zahrnuje 41 oborů vzdělání a k tomu odpovídajících RVP.

Pro zpracování analýzy finanční gramotnosti byly využity v daném odvětví ŠVP pěti škol, které reagovaly na výzvu ke spolupráci na úkolu týkajícího se finanční gramotnosti a rovněž zaslaly své školní vzdělávací programy. Jedná se o tři ŠVP kategorie M a dva ŠVP kategorie H, a to k následujícím oborům vzdělání.

Sledované obory

Odvětví	RVP
Užitě umění	82-51-H/04 Umělecký keramik 82-51-H/02 Umělecký truhlář a řezbář 82-41-M/07 Modelářství a návrhářství oděvů 82-41-M/13 Výtvarné zpracování skla a světelných objektů 82-41-M/14 Textilní výtvarnictví
Múziká umění	Žádné RVP nebylo pro analýzu vybráno

Na jaře školního roku 2009/2010 se připravovalo na své budoucí povolání ve sledovaném odvětví cca 864 žáků v oborech vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou (obory vzdělání kategorie H) a cca 8 725 žáků v oborech vzdělání ukončených maturitní zkouškou (obory vzdělání kategorie M a L).

V rámci dotazníkového šetření bylo osloveno celkem 7 škol za oblast umění a uměleckořemeslné výroby. Z oslovených škol se navrátilo celkem 5 dotazníků, tj. 72 %. Z celkového počtu navrácených dotazníků do NÚOV činí odvětví umění a uměleckořemeslná výroba 5 %.

Do školních vzdělávacích programů sledovaných oborů byly výsledky vzdělávání pro oblast finančního vzdělávání zapracovány téměř na 60 %.

V oblasti Standardu týkající se **peněz** je většina výsledků vzdělávání ve srovnání s ostatními obory vzdělání zastoupena poněkud pod průměrem, co se týče úplného zapracování těchto výsledků vzdělávání; tuto skutečnost ale vyrovnává částečně zapracování uvedených výsledků vzdělávání, které je srovnatelné s úplným zapracováním v ŠVP. Výjimku představuje výsledek vzdělávání *Stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH*, který je zahrnut plně ve 100 % ŠVP sledovaných oborů. Nadprůměrné osmdesátiprocentní zastoupení ve ŠVP sledovaných oborů této oblasti Standardu má rovněž výsledek vzdělávání *Uvede příklady, jak se důsledkům inflace bránit*.

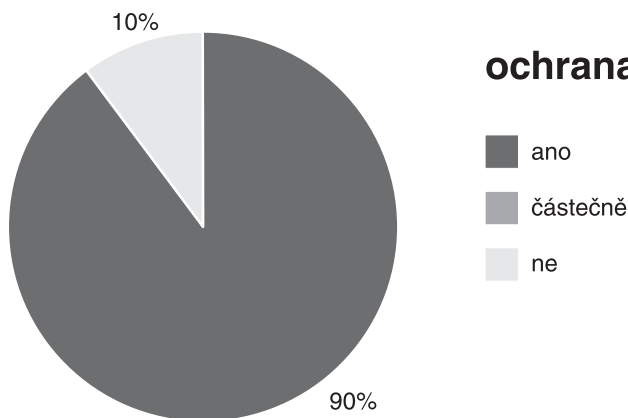
V oblasti Standardu týkající se **hospodaření domácnosti** je polovina výsledků vzdělávání ve srovnání s ostatními obory vzdělání zastoupena slabě pod průměrem a druhá polovina výsledků vzdělávání nad průměrem, jedná se o výsledky vzdělávání *Rozliší pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje domácnosti a Navrhne, jak naložit s přebytečným rozpočtem domácnosti*. Celkově jsou první dvě oblasti finančního Standardu zapracovány ve ŠVP ve srovnání s ostatními školami poměrně na stejné úrovni.

Ve oblasti Standardu týkající se oblasti **finančních produktů** činilo školám největší potíže zapracovat výsledky vzdělávání *Vybere nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč*, který jako jediný z celého Standardu

není zapracován úplně v žádném ŠVP, dále výsledky vzdělávání týkající se úvěru, tj. *Vybere nejvýhodnější úvěrový produkt s ohledem na své potřeby a zdůvodní svou volbu, Posoudí způsoby zajištění úvěru a Vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb*, které jsou ve srovnání s ostatními obory vzdělání zastoupeny cca o 30 % pod průměrem. Jako bezproblémové se jeví v této oblasti Standardu výsledky vzdělávání *Navrhne způsoby, jak využít volné finanční prostředky (spoření, produkty se státním příspěvkem, cenné papíry, nemovitosti ...)*, *Vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení*, které jsou ve ŠVP zapracovány ve srovnání s ostatními ŠVP mírně nadprůměrně. .

Ve oblasti Standardu týkající se **práv spotřebitele** oba výsledky vzdělávání nečinily školám žádné potíže, oba jsou zastoupeny ve sledovaných ŠVP nadprůměrně – tj. cca o 20 %. Výsledek vzdělávání *Na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy včetně jejích všeobecných podmínek* má stoprocentní zastoupení ve ŠVP, výsledek vzdělávání *Na příkladu vysvětlí, jak uplatňovat práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb včetně produktů finančního trhu)* má osmdesátiprocentní zastoupení ve sledovaných ŠVP. S touto problematikou si školy z tohoto odvětví poradily velmi dobře.

Procento zapracovaných výsledků vzdělávání do ŠVP

Standard finanční gramotnosti – vymezený RVP – pro úroveň středního vzdělání je zapracován jednotlivými školami ve ŠVP výše uvedených oborů vzdělání především ve vyučovacích předmětech ekonomika, občanská nauka, seminář k občanské nauce, základy práva, základy společenských věd. Výsledek vzdělávání *Stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH* i v předmětech technologie a odborný výcvik. Jedna škola podporuje získání znalostí v oblasti finanční gramotnosti přednáškami v některé z bank na témata bankovníctví – historie, současnost, produkty; dále jsou žáci seznamováni s rodným hospodařením, situací kolem spotřebitelských úvěrů, hypoték, spoření a pojištění.

Závěrem můžeme konstatovat, že zapracování jednotlivých částí Standardu finanční gramotnosti činilo školám nejmenší potíže v oblasti **práva spotřebitele**, jejíž zapracování je devadesátiprocentní. Zapracování výsledků vzdělávání do ŠVP oblastí **hospodaření domácnosti** a **peníze** je srovnatelné se zapracováním výsledků vzdělávání do ŠVP ostatními školami; z těchto dvou oblastí Standardu finanční gramotnosti měly školy sledovaného odvětví největší potíže s výsledky vzdělávání, které

se vztahují k běžným platebním nástrojům a řešení schodkového rozpočtu domácnosti. Poněkud problematickým se jeví zpracování výsledků vzdělávání v oblasti **finančních produktů**, zejména co se týče nejméně výhodných produktů pro investování volných finančních prostředků a úvěrových produktů.

E. Zpracování surovin a materiálů

Odvětví zpracování surovin a materiálů v sobě zahrnuje celkem 6 skupin oborů vzdělání: hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárnictví, technická chemie a chemie silikátů, potravinářství a potravinářská chemie, textilní výroba a oděvnictví, kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů, zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů

Jedná se o 13 oborů vzdělání úrovně M/L, 17 oborů vzdělání úrovně H a 14 oborů vzdělání úrovně E. Celkem toto odvětví zahrnuje 44 oborů vzdělání a tomu odpovídajících RVP.

Ve šk. r. 2009/2010 se ve sledovaném odvětví připravovalo 11 419 žáků v oborech vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou (obory vzdělání kategorie H) a 7 013 žáků v oborech vzdělání ukončených maturitní zkouškou (obory vzdělání kategorie M a L).

Pro účely analýzy zpracování finanční gramotnosti ve vybraných ŠVP v rámci středního odborného vzdělávání bylo vybráno celkem 8 RVP pro obory vzdělání kategorie H a 5 RVP pro obory vzdělání kategorie M/L. Jedná se o RVP, které byly zpracovány v 1. vlně a schváleny v r. 2008.

Sledované obory:

Odvětví	RVP
Chemie silikátů (vč. výroba skla, keramiky a porcelánu)	28-58-H/01 Sklář – výrobce a zušlechťovatel skla
	28-63-H/01 Výrobce bižuterie a dekorativních předmětů
	28-44-M/01 Aplikovaná chemie
Potravinářství	29-53-H/01 Pekař
	29-54-H/01 Čukrář
	29-56-H/01 Řezník – uzenář
	29-42-M/01 Analýza potravin
Oděvnictví, textilnictví a kožedělná výroba	31-58-H/01 Krejčí
	31-41-M/01 Textilnictví
Oděvnictví, textilnictví a kožedělná výroba	32-41-M/01 Zpracování usní, plastů a pryže
Dřevozpracující a nábytkářská výroba	33-56-H/01 Truhlář
	33-59-H/01 Čalouník
	33-42-M/01 Nábytkářská a dřevařská výroba

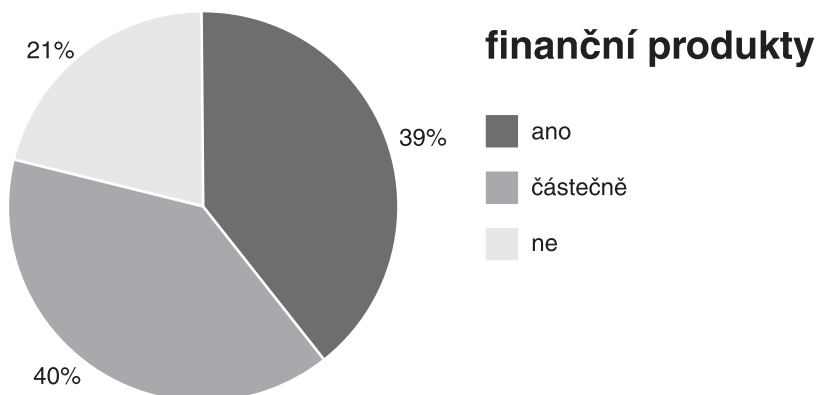
V rámci dotazníkového šetření bylo osloveno celkem 26 škol za oblast zpracování surovin a materiálů. Z oslovených škol se navrátilo celkem 20 dotazníků, tj. 77 %. Z celkového počtu navracených dotazníků do NÚOV činí oblast zpracování surovin a materiálů 22 %.

V oblasti Standardu **peníze** je rozpracován výsledek vzdělávání *Používá nejběžnější platební nástroje* v 88,9 % ŠVP, což je v porovnání s celkovým výsledkem za všechny obory H a M/L o 8 % více. Výsledek vzdělávání *Smění peníze za použití kurzovního*

lístku je veden v 83,3 % ŠVP sledované oblasti. Tento výsledek je srovnatelný s celkovým výsledkem za všechny obory H a M/L. Skoro shodný výsledek zpracování výsledku vzdělávání *Stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH* je uveden pro oblast zpracování surovin a materiálů a za všechny obory H a M/L. Nadprůměrně jsou zpracovány výsledky vzdělávání *Vysvětlí, jak se cena liší podle zákazníků, místa, období* – 94,4 % v ŠVP ve srovnání s 88,8 % za všechny obory H a M/L. Nadprůměrně je zpracován i výsledek vzdělávání *rozpozná běžné cenové triky* – 77,8 % v ŠVP (za všechny obory H a M/L je výsledek hodnocení 66,3 %). Shodné jsou výsledky dotazníkového šetření u výsledku vzdělávání *Rozpozná klamavé nabídky* – 61,1 % v ŠVP a 61,4 % za všechny obory H a M/L. Tento výsledek vzdělávání není ve skupině oborů H a M/L z celkového počtu 11 ŠVP zpracován ve 3 ŠVP. Vzhledem k problémům kolem klamavé reklamy a důsledkům pro občana by bylo třeba klást na tento výsledek vzdělávání větší důraz. Podprůměrně jsou rozpracovány v ŠVP výsledky vzdělávání týkající se inflace *Vysvětlí podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva, vklady a úvěry, dlouhodobé finanční plánování* – 76,5 %, celkový průměr je 82,0 % a výsledek vzdělávání *Uvede příklad, jak se důsledkům inflace bránit* – 55,6 %, celkový průměr je 64,0 %.

V oblasti Standardu **hospodaření domácnosti** jsou výsledky vzdělávání v ŠVP v uvedené oblasti zpracovány ve všech případech podprůměrně ve srovnání s celkovými průměry v ostatních analyzovaných ŠVP. Výsledek vzdělání *Rozliší pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje domácnosti* – 66,7 %, celkový průměr je 73,0 %, výsledek vzdělání *Sestaví domácí rozpočet* – 66,7 %, celkový průměr je 74,2 %, výsledek vzdělávání *Navrhne, jak řešit schodkový rozpočet domácnosti* – 44,4 %, celkový průměr je 55,1 %, výsledek vzdělávání *Navrhne, jak naložit s přebytkovým rozpočtem domácnosti* – 44,4 %, celkový průměr je 56,2 %. Ve třetině až polovině škol jsou tyto výsledky vzdělávání zařazeny buď částečně, nebo nejsou zařazeny vůbec. Z uvedených výsledků šetření je zřejmé, že je nutné tuto oblast finanční gramotnosti výrazněji zapracovat do ŠVP. Jedná se o výsledky vzdělávání, které by si žáci měli osvojit vzhledem k tomu, že o domácím rozpočtu budou rozhodovat každodenně.

V oblasti Standardu **finanční produkty** jsou výsledky vzdělávání ve všech případech zpracovány pouze v polovině analyzovaných ŠVP – 41,2 až 50 %. Výsledek vzdělávání *Vybere nejvýhodnější úvěrový produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč* je uveden pouze v 22,2 % ŠVP, částečně v 38,9 % ŠVP a vůbec není zpracován v 38,9 %. Výsledek vzdělávání *Vybere nejvýhodnější úvěrový produkt s ohledem na své potřeby a zdůvodní svou volbu* je uveden pouze v 22,2 % ŠVP, v 50 % je zpracován částečně a v 27,8 % není v ŠVP zpracován. Vzhledem k velkým problémům až tragickým dopadům vyplývajících z neznalosti v investování finančních prostředků, využívání úvěrů a brání si půjček si jistě tato oblast zaslouží výraznější zapracování do ŠVP a více pozornosti při vzdělávání žáků.

Procento zapracovaných výsledků vzdělávání do ŠVP

V oblasti Standardu **práva spotřebitele** jsou výsledky vzdělávání *Na příkladu vysvětlí, jak uplatňovat práva spotřebitele a Na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy včetně jejich všeobecných podmínek* zapracovány přibližně v polovině ŠVP v oblasti zpracování surovin a materiálů. Průměrné výsledky hodnocení dosahují u obou vzdělávacích cílů 70 %. Protože se jedná o záležitosti, se kterými se občan každodenně setkává, i na tuto oblast vzdělávání je nutné klást větší důraz. Z dotazníkového šetření vyplývá, že školy nejčastěji zařazují učivo finanční gramotnosti ve sledovaných ŠVP do těchto vyučovacích předmětů: ekonomika, občanská nauka a matematika. V některých případech je toto učivo zařazeno v odborném předmětu, např. obchodní činnosti.

Z volných odpovědí škol je zřejmé, že si při provedené analýze uvědomily, které vzdělávací cíle je nutné v ŠVP významněji zapracovat.

Příklady volných odpovědí

Problematicke finanční gramotnosti jako takové jsme se při tvorbě ŠVP nevěnovali. Po vyplnění tohoto dotazníku si uvědomujeme, že můžeme ŠVP dopracovat.

Vzdělávací oblast finanční gramotnost v námi zpracovaných ŠVP chybí, jsou zde zařazeny jen některé výsledky vzdělávání v ekonomickém vzdělávání a v okruhu člověk a hospodářství. V rámci evaluace ŠVP zařadíme chybějící oblasti Standardu finanční gramotnosti do učiva občanské nauky a ekonomiky.

Nedostatky vidíme v oblasti rodinného rozpočtu. Tuto část musíme doplnit do ŠVP, protože je jistě základní. Ostatní výsledky vzdělávání se nám zdají pro žáky učebního oboru i s ohledem na hodinovou dotaci rozsáhlé. Za dopracování stojí i klamavá nabídka, nutnost znalosti podepisované smlouvy.

Především v předmětu ekonomika se vyučuje finanční vzdělávání a promítá se do výuky technologie oboru a odborného výcviku. Vzhledem k tomu, že naši žáci vykonávají odborný výcvik ve vlastní pekařské dílně, v jejich výchově je nutná realizace finančního vzdělávání (kalkulace, normy, ceny apod.).

Školy také ve volných odpovědích uváděly, jaké vyučovací metody a prostředky při výuce finanční gramotnosti používají.

Příklady volných odpovědí

Vedle předmětu ekonomika a občanská nauka je rozšiřování finanční gramotnosti podpořeno také exkurzí žáků na úřadu práce. Problematice se věnujeme také v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků – 3 vyučující absolvovali projekt Finanční gramotnost ve školách Zlínského kraje (4 moduly: peníze, spotřebitel a jeho chování v oblasti financí, možnosti investování a spoření, daně a daňové příznání). Novinky a materiály z těchto i jiných seminářů jsou zařazovány aktuálně do výuky. Žáci pracují s Diařem 2009/2010 „Něco za to stojí“ podporovaný Evropskou komisí. Učitelé používají publikaci Finanční gramotnost (úlohy a metodika). Součástí výuky je tvůrčí práce s aktualitami (např. finanční krize v Řecku, předvolební kampaň – sliby kontra státní rozpočet)

Využití knihy Finanční a ekonomická gramotnost autorů Škořepa, Škořepová, dále deskové hry Finanční svoboda firmy KFP – Kořený, Fichtner, Pavlásek, s. r. o., bezplatné internetové hry Hra na trh.

Závěrem je možné konstatovat, že školám činilo při zapracování Standardu finanční gramotnosti do ŠVP nejmenší potíže zařazení oblasti peníze. Naopak jako problematické se ukázalo zapracování oblasti Finanční produkty a právě nedostatek znalostí v této oblasti vede k neuváženému zadlužování se a chybnému investování finančních prostředků, které komplikuje život stále většímu počtu občanů ČR.

F. Ekologie a zemědělství

Oblast ekologie a zemědělství v oblasti rozdělení RVP oborů vzdělání v sobě zahrnuje celkem 4 skupiny oborů vzdělání: ekologie a ochrana životního prostředí, zemědělství a lesnictví, veterinářství a přírodovědné lyceum

V oblasti ekologie a zemědělství, zahradnictví, lesnictví a veterinářství jsou v analyzované části zastoupeny tyto obory vzdělání: zemědělec farmář, zahradník, opravář zemědělských strojů, lesní mechanizátor, lesnictví a veterinářství. Obory vzdělání lesnictví a veterinářství jsou obory, které poskytují žákům studium ukončené maturitní zkouškou. Obory vzdělání zemědělec – farmář, zahradník, opravář zemědělských strojů a lesní mechanizátor jsou obory vzdělání ukončené závěrečnou zkouškou s výučním listem (viz následující tabulka).

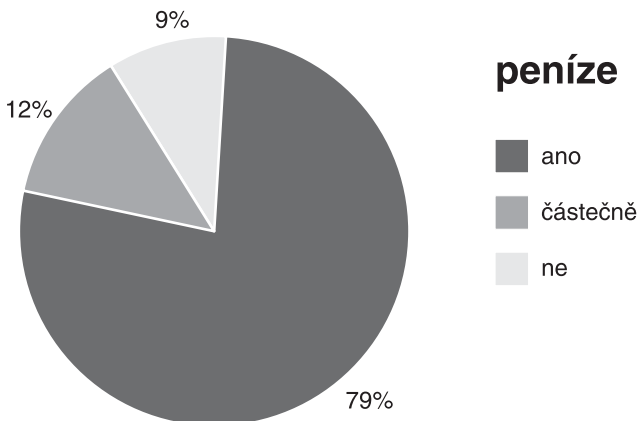
Oblast vzdělávání	RVP
Zemědělství a lesnictví	41-51-H/01 Zemědělec - farmář
	41-52-H/01 Zahradník
	41-55-H/01 Opravář zemědělských strojů
	41-55-H/01 Opravář zemědělských strojů
	41-56-H/01 Lesní mechanizátor
	41-46-M/01 Lesnictví
Veterinářství	41-41-M/01 Agropodnikání
	43-41-M/01 Veterinářství
Přírodovědné lyceum	43-41-M/01 Veterinářství
	78-42-M/05 Přírodovědné lyceum
Ekologie a ochrana životního prostředí	16-01-M/01 Ekologie a životní prostředí

Ve šk. r. 2009/2010 se ve sledovaném odvětví připravovalo 9 149 žáků v oborech vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou (obory vzdělání kategorie H) a 9 471 žáků v oborech vzdělání ukončených maturitní zkouškou (obory vzdělání kategorie M a L).

Jedná se o 11 oborů vzdělání úrovně M/L, 11 oborů vzdělání úrovně H a 7 oborů vzdělání úrovně E. Celkem toto odvětví zahrnuje 29 oborů vzdělání a tomu odpovídajících RVP. V rámci dotazníkového šetření bylo osloveno celkem 11 škol za odvětví ekologie a zemědělství. Z oslovených škol se navrátilo celkem 7 dotazníků, tj. 64 %. Z celkového počtu navrácených dotazníků do NÚOV činí odvětví ekologie a zemědělství cca 7 %. V oborech, které jsou zaměřeny na zemědělství a lesnictví, jsou u žáků rozvíjeny především kompetence odborné zemědělské i kompetence klíčové, kam patří kompetence v oblasti finanční gramotnosti. Absolventi oborů veterinářství mají oproti absolventům ze středních zemědělských škol ještě hlubší znalosti z oblasti pracovních činností v chovu zvířat. Standard finanční gramotnosti pro úroveň středního vzdělání je zapracován v Rámcových vzdělávacích programech (RVP) výše uvedených oborů vzdělání tak, že požadované výsledky vzdělávání i učivo Standardu jsou zapracovány do oblasti společenskovedního vzdělávání a ekonomického vzdělávání. Zároveň je v RVP finanční gramotnost zapracována do klíčových kompetencí. Jednotlivé výsledky vzdělávání ze Standardu jsou v těchto oborech vzdělání zapracovány z více než 50 %, ale ze všech skupin patří výsledky k nejslabším.

V oblasti Standardu **peníze** jsou tyto výsledky vzdělávání zapracovány v ŠVP z 78,6 %, přičemž celkem ve 100 % případů je zapracován výsledek vzdělávání *Vysvětlí, jak se cena liší podle zákazníků, místa, období*. Výsledek vzdělávání *Rozpozná klamavé nabídky a cenové triky* zapracování chybí pouze v necelém 1 % případů. Je možné konstatovat, že školy kladou důraz na problematiku tvorby cen, což můžeme z hlediska finanční gramotnosti hodnotit pozitivně.

Při porovnání oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou a závěrečnou zkouškou je možné konstatovat, že zapracování jednotlivých výsledků vzdělání této oblasti Standardu finanční gramotnosti školám nečinilo zvláštní obtíže. Nutno podotknout, že výsledky vzdělávání Standardu této oblasti se podařilo lépe zapracovat školám nabízejícím maturitní obory vzdělání oproti oborům vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou. Tuto část Standardu se školám podařilo zapracovat nejlépe.

Procento zapracovaných výsledků vzdělávání do ŠVP

V oblasti Standardu **hospodaření domácnosti** jsou jednotlivé výsledky vzdělávání zapracovány plně v 60 % a částečně 21 % a nezpracováno bylo přibližně 19 %. Z uvedeného jasně vyplývá, že školy věnují tematice hospodaření domácnosti větší pozornost a zapracování jednotlivých výsledků vzdělávání jim činí částečné problémy, popřípadě jednotlivé výsledky nezpracovávají vůbec. Téměř 30 % škol v daném odvětví vůbec nezpracovalo výsledek vzdělávání *Navrhne, jak řešit schodkový rozpočet domácnosti* a stejné procento, rovněž téměř 30 %, škol nezpracovalo výsledek vzdělávání *Navrhne jak naložit s přebytkovým rozpočtem domácnosti*.

Tento fakt můžeme hodnotit jako mírně nepříznivý vzhledem k současné ekonomické situaci, kdy 26 procent českých domácností se může dostat do dluhové pasti, jejich hospodaření je totiž značně nevyvážené. Vyplývá to ze statistik internetového kalkulátoru o bezpečném zadlužování.

Při porovnání oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou a závěrečnou zkouškou je možné konstatovat, že zapracování této oblasti Standardu finanční gramotnosti školám již činí problém a doporučujeme chybějící výsledky vzdělávání dopracovat do relevantních učebních osnov daných předmětů, například občanská nauka či částečně předmět ekonomika.

Z porovnání oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou a závěrečnou zkouškou vyplývá, že i zde jsou výrazné rozdíly mezi úrovní vzdělávání H a M, přičemž ve větší míře se podařilo školám nabízejícím obory vzdělání ukončené maturitní zkouškou zapracovat téměř všechny výsledky vzdělávání Standardu finanční gramotnosti.

V oblasti Standardu **finanční produkty** jsou výsledky vzdělávání zapracovány z 53 % sledovaných ŠVP a v přibližně 34 % nejsou zapracovány vůbec. Největší obtíže při zapracování jednotlivých výsledků vzdělávání činil výsledek *Vybere nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč*. Tento problém jsme zachytili u oborů vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou, kde dvě ze čtyř oslovených škol tento výsledek v ŠVP zapracován nemají. V oborech vzdělání s maturitní zkouškou tento problém neevidujeme. Výsledek vzdělávání *Posoudí zajištění úvěru a Vysvětlí rozdíl mezi úrokovou sazbou a RPSN* není zapracován ve třech ze čtyř sledovaných ŠVP oborů vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou. Rovněž ve třech ze čtyř sledovaných ŠVP není zapracován výsledek vzdělávání *Vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení* rovněž u oborů vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou.

I této oblasti Standardu finanční gramotnosti by měly školy věnovat v současné době zvýšenou pozornost a zaměřovat se na intenzivnější finanční vzdělávání svých žáků, aby bezprostředně po absolvování daného oboru vzdělání bezpečně věděli, kdy a za jakých podmínek si mohou požádat například o hypotéku na koupi vlastního bydlení.

V oblasti Standardu **práva spotřebitele** 50 % sledovaných ŠVP má zapracovány téměř oba výsledky vzdělávání Standardu. Pouze v 15 % ze sledovaných ŠVP není zapracován výsledek vzdělávání *Na příkladu vysvětlí, jak uplatňovat práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb včetně produktů finančního trhu*. Tento jev evidujeme v oborech vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou.

Z volných odpovědí škol finanční gramotnost obsahuje z pohledu žáka velmi široký okruh vědomostí a jejich aplikací do běžného života. Z pohledu učitele představuje hodně skutečně odborného učiva a vysokou znalost problematiky. Zvláště v současné době, kdy se nabídky pojišťoven, bank a dalších institucí předhánějí v nalákání případných klientů, je důležitá neustálá aktualizace učiva!

Finanční gramotnost v ŠVP oboru Zahradník je realizována tak, aby žáci získali hlavně její základy, rozuměli důležitým ekonomickým pojmům, dokázali je vysvětlit a použít v konkrétních příkladech a v konkrétních situacích.

Některé výsledky vzdělávání jsme koncipovali méně konkrétně, a proto se nám v ŠVP někdy objevují i pod jinými výsledky vzdělávání, např. otázka úroků a úrokových sazeb, které se v předmětu ekonomika normálně učí.

Tento dotazník nás přiměl k zamyšlení nad otázkou, jak podrobně výsledky vzdělávání v jednotlivých předmětech zpracovávat a jestli na finanční gramotnost dáváme v ŠVP dostatečný důraz.

Závěrem je možné konstatovat, že Standard finanční gramotnosti pro střední vzdělávání je v tomto odvětví průměrně zapracován až na uvedené výjimky v analyzovaných částech Standardu. Dále je třeba konstatovat, že Standardy v podstatě představují ideální úroveň FG pro danou cílovou skupinu, resp. cílový stav finančního vzdělávání pro daný stupeň vzdělávání. Můžeme dále konstatovat, že v oborech vzdělání zaměřených na ekologii a zemědělství problematika finančního vzdělávání je problematikou, která potřebuje výraznější podporu.

IV. Závěr

Pro potřeby naší analýzy jsme operovali se dvěma hypotézami:

1. Střední odborné školy v ČR budou mít zapracován Standard finanční gramotnosti do svých ŠVP v dostatečné míře.
2. Ekonomicky zaměřené obory vzdělání si se zapracováním Standardu finanční gramotnosti do svých ŠVP poradí lépe.

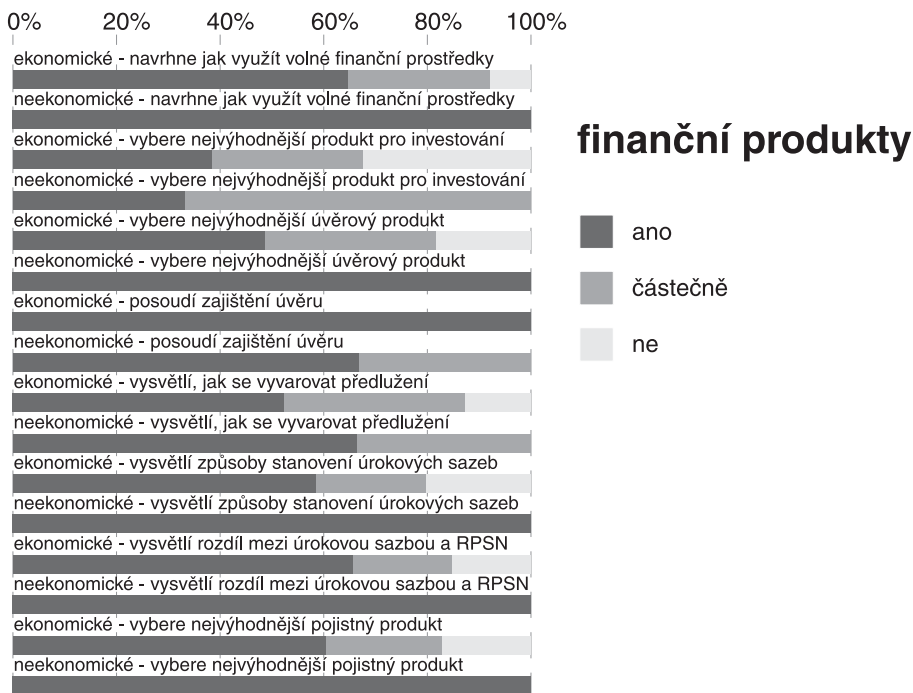
Při pohledu na grafy v lze konstatovat, že se **první hypotéza** potvrdila v případě oblasti Standardu věnovaného penězům. V sumáři odpovědí za všechny výsledky vzdělávání věnující se penězům bylo pouze 6 % odpovědí ne a 16 % odpovědí uvádí, že výsledek vzdělávání byl zapracován částečně. Domníváme se, že je to tím, že se jedná o většinou všeobecně známá témata, která tvůrci ŠVP neměli problém uchopit. Co se týče ochrany spotřebitele a domácností, shodně v obou případech 9 % výsledků vzdělávání nebylo zapracováno do ŠVP u 21 %, resp. u 26 % si respondenti nebyli jistí tím, jestli zapracovali výsledek vzdělávání do svého ŠVP plně. I tyto oblasti Standardu jsou poměrně známé a z povahy věci by nemělo tvůrcům ŠVP dělat problém je uchopit. Problémy nastaly v **oblasti** učiva věnovaného problematice **finančních produktů**, kdy plných 17 % výsledků vzdělávání nebylo zapracováno a 26 % částečného zapracování odpovídá tomu, jak zapracování učiva hodnotí školy i v jiných kategoriích. Nárůst negativních odpovědí je významný a ukazuje, že **tvůrci ŠVP měli problém s tímto učivem pracovat**, což je vzhledem k faktu, že se jedná o klíčovou oblast Standardu finanční gramotnosti varující. Vzdělavatelé by se na tuto problematiku měli zaměřit.

Pokud máme vyhodnotit zapracování Standardu do FG celkově, můžeme konstatovat, že ve většině případů došlo k zapracování, ale je třeba se školami i nadále pracovat.

Ve **druhé hypotéze** jsme předpokládali, že ekonomické školy si se zapracováními FG do svých ŠVP poradí lépe než školy ostatní. Tato hypotéza se jednoznačně potvrdila, viz například následující graf. V lichých sloupcích jsou zobrazeny výsledky neekonomických škol a v sudých ekonomických škol.

Při zkoumání struktury zapracování lze prohlásit, že ekonomickým školám se výrazně přiblížily školy z oborů služeb. Nejhorší výsledky měly školy z odvětví ekologie a zemědělství a celkem očekávané i školy zařazené do odvětví umění, kde je to vzhledem k charakteru přípravy a uplatnění absolventů pochopitelné.

Při vyhodnocování analýzy jsme si všimli zajímavého faktu týkajícího se rozdílnosti zapracování FG do RVP oborů vzdělání kategorie H a L/M. Z hlediska problematiky finanční gramotnosti by mezi těmito skupinami nemělo být rozdílu. Standard je stejný pro obě úrovně. Shodná ovšem není hodinová dotace relevantních předmětů a i nároky kladené na žáky jsou v maturitních předmětech samozřejmě vyšší. Podívejme se tedy, zda jsou údaje získané za učební a maturitní obory vzdělání podobné, nebo jestli je zde nějaký podstatnější rozdíl.

Ze získaných odpovědí zjistíme, že rozdíl mezi obory vzdělání kategorie H a L/M existuje a je celkem výrazný. Sečteme-li všechny odpovědi, tak výsledek vzdělávání je zapracován v případě učebních oborů z 65,6 % a není zapracován v 9,9 %. Naproti tomu v případě maturitních oborů jsou čísla 79,7 a 4,7. Takže nejenom, že do maturitních ŠVP je FG zapracována ve více případech, ale zároveň je i nižší míra nezpracování výsledku vzdělání.

Nejmenší rozdíly jsou pak v případě výsledků vzdělávání z kategorie peníze, kde rozdíl činí 10 % v případě odpovědi „ano“ a 3,4 % v případě odpovědi „ne“. Obrovský rozdíl je pak v oblasti Standardu věnované finančním produktům, které jsou do ŠVP učebních oborů zapracovány pouze v 40,6 % případů a skoro ve čtvrtině případů nejsou zapracovány vůbec. U maturitních oborů je procento 71,8 a 10,6. Velký rozdíl je i v právech spotřebitele, kde míra zapracovanosti je 59,0 % proti 80,9 % a nezpracovanosti 14,5 proti 4,3. V oblasti Standardu věnované rozpočtu domácnosti je rozdíl také velký, ale již ne tolik (54,8 % vs. 73,4 % a 12,5 vs. 6,4).

Při pohledu na výsledky musíme konstatovat, že problematice zapracování FG do ŠVP oborů kategorie H by měl být věnován zvláštní zřetel. V našem šetření jsme neoslovovali školy vyučující obory vzdělání kategorie E, protože ještě nemusely učit podle RVP, ale lze očekávat, že data za tyto obory vzdělání by byla ještě horší.

V dotazníku jsme se ptali také na **názvy předmětů**, kam jsou jednotlivé oblasti Standardu FG zařazeny. Lze identifikovat *dva druhy zařazení – obecné a specializované*. *Obecnými* myslíme předměty, které pojímají velkou část Standardu. Jedná se především o předmět ekonomika ve všech jeho variacích, jako jsou ekonomika, ekonomika a podnikání, ekonomika a právo, a společenskovední vzdělávání, tedy občanská nauka, společenské vědy, společenskovední základ, výchova k občanství, občanský a právní základ. Toto rozdělení vyplývá ze skutečnosti, že ve většině RVP je FG k nalezení v ekonomickém a společenskovedním vzdělávání, a tudíž se tyto předměty samy nabízejí. *Specializovanými* myslíme ty předměty, které mají vazbu jenom k oblasti Standardu a najdeme je pouze u některých ŠVP. Jedná se například o odborné předměty, ve kterých se popisuje tvorba ceny v odvětví, např. obchodní provoz, obchodní činnosti, obchod a služby, technologie, cestovní ruch, organizace výroby, oděvní technologie, odborný výcvik. Dále pak úročení bývá zařazováno do matematiky. Finanční produkty jsou součástí předmětů, jako je např. bankovníctví, účetnictví nebo poštovníctví a logistika. Ochrana spotřebitele pak bývá v samostatných předmětech typu právo, právo v podnikání, základy práva. Klamavou nabídku jsme zaznamenali zařazenou i do předmětu psychologie.

V. Doporučení školám

Při zapracovávání finanční gramotnosti do vlastních ŠVP doporučujeme Standardy finanční gramotnosti nejvíce zdůraznit v části Charakteristika školního vzdělávacího programu, tam, kde škola popisuje rozvoj klíčových kompetencí žáků. Vzhledem k tomu, že se **jedná o kompetence klíčové, které je třeba zapracovávat i do profilu absolventa**, je možné a **doporučuje se** finanční gramotnost podpořit i v této části a **zařadit ji do rozvoje klíčových kompetencí**, ke kterým byl **žák v průběhu vzdělávání veden**.

Je žádoucí, aby v rámci práce týmů například předmětových komisí bylo vyjasněno, které předměty se budou ve škole věnovat rozvoji finančního vzdělávání. V okamžiku, kdy bude jasné, které předměty budou rozvíjet finanční gramotnost žáků (například předměty ekonomika, integrované předměty se společenskovědním nebo ekonomickým obsahem, občanská nauka, matematika, ale i předměty s jiným názvem, které škola zpracuje s relevantním obsahem), bude třeba zapracovat výsledky vzdělávání uvedené ve Standardu do učebních osnov daných předmětů v příslušném ŠVP. Výsledky vzdělávání ve Standardu jsou konstruovány v dikci RVP, a proto je možné je převést do učebních osnov tak, jak byly navrženy, popřípadě je podrobněji rozpracovat.

Informaci o tom, že předmět bude rozvíjet finanční gramotnost žáků, doporučujeme zařadit do pojetí učební osnovy, konkrétně do části **cíle předmětu a přínos předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a aplikaci průřezových témat**. Při tomto popisu doporučujeme co nejvíce konkretizovat, na co bude kladen největší důraz. Např.: Předmět rozvíjí kompetence personální a sociální, důraz bude kladen na finanční vzdělávání žáků, v rámci něhož bude prohlubována finanční gramotnost žáků.

VI. Přílohy

Příloha č. 1.

Standard finanční gramotnosti pro střední vzdělávání
Standard finanční gramotnosti pro základní vzdělávání

Příloha č. 2

Počty oslovených škol v závislosti na celkovém počtu ŠVP ve skupině

Příloha č. 3

Dopis školám

Příloha č. 4

Dotazník

Příloha č.1.

Standard finanční gramotnosti pro střední vzdělávání

Peníze	
Obsah	Výsledky
- placení (v tuzemské i zahraniční měně)	- používá nejběžnější platební nástroje, smění peníze za použití kursovní listku
- tvorba ceny	- stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH - vysvětlí, jak se cena liší podle zákazníků, místa, období... - rozpozná běžné cenové triky (cena bez DPH...) a klamavé nabídky
- inflace	- vysvětlí podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva, vklady a úvěry, dlouhodobé finanční plánování a uvede příklady, jak se důsledkům inflace bránit
Hospodaření domácností	
Obsah	Výsledky
- rozpočet domácnosti	- rozliší pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje a na základě toho sestaví rozpočet domácnosti - navrhne jak řešit schodkový rozpočet a jak naložit s přebytkovým rozpočtem domácnosti
Finanční produkty	
Obsah	Výsledky
- přebytek finančních prostředků	- navrhne způsoby, jak využít volné finanční prostředky (spoření, produkty se státním příspěvkem, cenné papíry, nemovitosti...) - vybere nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč
- nedostatek finančních prostředků	- vybere nejvýhodnější úvěrový produkt s ohledem na své potřeby a zdůvodní svou volbu - posoudí způsoby zajištění úvěru a vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení - vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a rozdíl mezi úrokovou sazbou a RPSN
- pojištění	- vybere nejvýhodnější pojistný produkt s ohledem na své potřeby
Práva spotřebitele	
Obsah	Výsledky
- předpisy na ochranu spotřebitele	- na příkladu vysvětlí jak uplatňovat práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb včetně produktů finančního trhu)
- obsah smluv	- na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy včetně jejich všeobecných podmínek

Standard finanční gramotnosti pro základní vzdělávání

Peníze	
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Obsah	Obsah
- hotovostní a bezhotovostní forma peněz - způsoby placení - banka jako správce peněz	- nakládání s penězi - tvorba ceny - inflace
Výsledky	Výsledky
- používá peníze v běžných situacích - odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze	- na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení - na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH - objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny - popíše vliv inflace na hodnotu peněz
Hospodaření domácnosti	
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Obsah	Obsah
- rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti, - nárok na reklamaci	- rozpočet domácnosti, typy rozpočtu, jejich odlišnosti - základní práva spotřebitelů
Výsledky	Výsledky
- na příkladu ukáže, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje	- sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje domácnosti, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů - objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu - vysvětlí, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele
Finanční produkty	
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Obsah	Obsah
- úspory - půjčky	- služby bank, aktivní a pasivní operace - produkty finančního trhu pro investování a pro získání prostředků - pojištění - úročení
Výsledky	Výsledky
- vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	- uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení - uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky (spotřeba, úspory, investice) - uvede a porovná nejčastější způsoby krytí deficitu (úvěry, splátkový prodej, leasing) - vysvětlí význam úroku placeného a přijatého - uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít

Příloha č. 2 Počty oslovených škol v závislosti na celkovém počtu ŠVP ve skupině

kód	ŠVP	počet dotazníků
16M	1	1
18M	6	2
23H	325	6
23M	118	5
26H	66	4
26M	98	4
28H	6	2
28M	18	2
29H	134	5
29M	11	2
31H	51	3
31M	8	2
32M	2	1
33H	129	5
33M	38	3
36H	2	1
36M	60	4
37H	1	1
37M	17	2
39H	2	1
39M	33	3
41H	127	5
41M	82	4
43M	6	2
63ep	198	5
63oa	164	5
65H	251	5
65M	179	5
66H	158	5
66M	58	3
68M	62	4
69H	73	4
69M	45	3
78M	176	5
82H	23	3
82M	39	3
celkem	2767	120

Příloha č. 3 Dopis školám

Vážená paní ředitelko, Vážený pane řediteli,

Národní ústav odborného vzdělávání v letošním kalendářním roce v rámci svých úkolů pro rok 2010 bude realizovat analýzu vybraných školních vzdělávacích programů vytvořených dle RVP schválených v první, příp. v druhé etapě schvalování.

Rádi bychom pomocí analýzy zjistili, jak se školám podařilo zpracovat ŠVP a nastavit podmínky pro výuku, jakým způsobem rozpracovaly požadavky RVP, jak pracovaly s časovými dotacemi, průřezovými tématy apod. Zajímá nás také, jaká pozornost se věnuje vzdělávání v cizích jazycích, nebo zda se školám podařilo zapracovat obsah finančního vzdělávání v souladu se standardem finanční gramotnosti. Z toho důvodu bude na Vaši školu zaslán dotazník pro sběr informací k zapracování finanční gramotnosti ve školních vzdělávacích programech.

Výsledky analýzy budou využity jako zdroj informací pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ke sledování cílů a hodnocení průběhu kurikulární reformy i jako zpětná vazba pro zpracovatele RVP. Budou sloužit také jako jeden z podkladů pro metodickou pomoc školám při zpracování dalších ŠVP nebo jejich inovaci a pro úpravu Standardu finanční gramotnosti, který je součástí RVP odborného vzdělávání.

Pro tuto analýzu jsme vybrali Váš školní vzdělávací program oboru vzdělání

Prosíme Vás tímto o laskavé poskytnutí uvedeného ŠVP našim pracovníkům na emailovou adresu: fg@nuov.cz

Výstupem úkolu bude zpráva o výsledcích analýzy, kterou Vám na požádání zašleme.

Tato žádost o poskytnutí ŠVP a o Vaši spolupráci při sběru informací je připravena se souhlasem odboru 23 MŠMT.

S přátelským pozdravem

Ing. Jitka Pohanková, v. r.
náměstkyně ředitele

Příloha č. 4 Dotazník

Pokyny pro vyplnění dotazníku

Vyplňujte jenom podbarvené buňky.

U každého výsledku vzdělávání vyberte ve sloupci "Zpracováno" odpověď z rolovacího menu (klikněte na buňku, zobrazí se vám šipička, klikněte na ni, rozbalí se menu a z něj vyberte odpověď).

Ve sloupci "předměty", uveďte předmět/y, kde je tento výsledek dosahován.

Pokud to bude možné, uveďte, jakým způsobem realizujete finanční vzdělávání ve Vaší škole.

U všech buněk je nastaveno zalomení textu, buňka se bude při psaní rozšiřovat.

Ujistěte se prosím, že jste odpověděli na všechny otázky.

Na druhém listu je příklad vyplnění dotazníku.

Název a adresa školy:	
Kód a název RVP:	
Název ŠVP:	

Žák	Výsledek vzdělávání	Zpracování do ŠVP	
		Zpracováno	Předměty
	- používá nejběžnější platební nástroje	zodpovězte!	
	- smění peníze za použití kurzovního listku	zodpovězte!	
	- stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH	zodpovězte!	
	- vysvětlí, jak se cena liší podle zákazníků, místa, období	zodpovězte!	
	- rozpozná běžné cenové triky (cena bez DPH...)	zodpovězte!	
	- rozpozná klamavé nabídky	zodpovězte!	
	- vysvětlí podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva, vklady a úvěry, dlouhodobé finanční plánování	zodpovězte!	
	- uvede příklady, jak se důsledkům inflace bránit	zodpovězte!	

Žák	Výsledek vzdělávání	Zpracování do ŠVP	
		Zpracováno	Předměty
	- rozliší pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje domácnosti	zodpovězte!	
	- sestaví rozpočet domácnosti	zodpovězte!	
	- navrhne jak řešit schodkový rozpočet domácnosti	zodpovězte!	
	- navrhne jak naložit s přebytkovým rozpočtem domácnosti	zodpovězte!	

Výsledek vzdělávání	Zpracování do ŠVP	
Žák	Zpracováno	Předměty
- navrhne způsoby, jak využít volné finanční prostředky (spoření, produkty se státním příspěvkem, cenné papíry, nemovitosti...)	zodpovězte!	
- vybere nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč	zodpovězte!	
- vybere nejvýhodnější úvěrový produkt s ohledem na své potřeby a zdůvodní svou volbu	zodpovězte!	
- posoudí způsoby zajištění úvěru	zodpovězte!	
- vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení	zodpovězte!	
- vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb	zodpovězte!	
- vysvětlí rozdíl mezi úrokovou sazbou a RPSN	zodpovězte!	
- vybere nejvýhodnější pojistný produkt s ohledem na své potřeby	zodpovězte!	

Výsledek vzdělávání	Zpracování do ŠVP	
Žák	Zpracováno	Předměty
- na příkladu vysvětlí jak uplatňovat práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb včetně produktů finančního trhu)	zodpovězte!	
- na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy včetně jejich všeobecných podmínek	zodpovězte!	

Prostor pro volnou odpověď
Realizace finančního vzdělávání na škole

Děkujeme Vám za vyplnění dotazníku!
Autorský tým NÚOV

**Analýza zpracování finanční gramotnosti do ŠVP
středních odborných škol**

Zpracoval řešitelský tým
pod vedením Ing. Evy Rathouské Grmelové

Ing. Hana Hušáková; Ing. Lukáš Hula; PaedDr. Věra Němcová;
Mgr. Blanka Vážná; Ing. Taťána Vencovská

Vydal Národní ústav odborného vzdělávání

Praha 2010

ISBN : 978-80-87063-32-3

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

národní
ústav
odborného
vzdělávání